

Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**Збірник наукових праць
№12 (283)**

Київ 2024

**Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць
Вип. 12 (283). – К., 2024. – 238 с.**

Рекомендовано Вченою радою ДНДІМЕ
Протокол №10 від 28.11.2024 р.

Збірник статей присвячено науковим здобуткам молодих науковців – аспірантів та здобувачів наукових ступенів кандидата та доктора економічних наук. Він охоплює широкий спектр проблем із таких напрямів:

- макроекономічні аспекти сучасної економіки;
- інноваційно–інвестиційна політика;
- економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності;
- розвиток регіональної економіки;
- соціально–трудова проблеми.

Розраховано на науковців і спеціалістів, які займаються питаннями управління економікою та вивчають теорію та практику формування ринкових відносин в Україні.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 р. № 1643 даний збірник віднесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, категорія «Б».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

СТУДІНСЬКА Г.Я., доктор економічних наук (головний науковий редактор)
ХОДЖАЯН А.О доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ПАСІЧНИК Ю.В. доктор економічних наук, професор (заступник наукового редактора)
ЗАХАРІН С.В., доктор економічних наук, с.н.с. (заступник наукового редактора)
АЛЕКСЄЄВ І.В., доктор економічних наук, професор
НЕБОТОВ П.Г., кандидат економічних наук, директор
ВАРНАЛІЙ З.С., доктор економічних наук, професор
ГУЖВА І.Ю., доктор економічних наук
КИЗИМ М.О., доктор економічних наук, професор, член–кор НАНУ
КУЛЬПІНСЬКИЙ С.В., доктор економічних наук
КОРНЕЄВ В.В., доктор економічних наук, професор
ВАСИЛЬЧАК С.В., доктор економічних наук, професор
ЛОПУШНЯК Г.С., доктор економічних наук, професор
КИЧКО І.І., доктор економічних наук, професор
ШОСТАК Л.Б., доктор економічних наук, професор
ГАРБАР Ж.В., доктор економічних наук, доцент, професор
ЧЕРКАШИНА К.Ф., кандидат економічних наук, доцент
ІВАНОВ Є.І., кандидат економічних наук (відповідальний секретар)

МІЖНАРОДНА РЕДАКЦІЙНА РАДА

АГНЄШКА ДЗЮБІНСЬКА, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту підприємства
АДАМ САМБОРСЬКИ, доктор філософії, Економічний університет м. Катовіце Польща, кафедра менеджменту підприємства
ВІРГІНІЯ ЮРЕНІСНЕ, професор, доктор наук, завідувач кафедри філософії та культурології, Каунаський факультет, Вільнюський університет, Литва
ГОРБОВИЙ АРТУР ЮЛІАНОВИЧ, професор, доктор технічних наук, Словацька Академія аграрних наук, член відділення економіки та менеджменту, (Словацька республіка)
ДІАНА СПУЛБЕР, доктор філософії, Університет Генуї, асистент професора кафедри філософії суспільств, м. Генуя (Італія)
ІВАН ТЕНЕВ ДМИТРОВ, професор, доктор економічних наук, Університет «проф. д-р Асен Златаров», завідувач кафедри економіки і управління, м. Бургас (Болгарія)
МІТАР ЛУТОВАЦ, професор, доктор технічних наук, Університет Уніон ім. Миколи Тесла, факультет індустріального управління, завідувач кафедри технологій, м. Белград (Сербія)
ЮРАЙ СІПКО, професор, доктор економічних наук, Словацька Академія наук, директор інституту економічних досліджень, м. Братислава (Словацька республіка)
СОФІЯ ВИШКОВСЬКА, професор, доктор наук, зав. кафедри організації і управління (факультет управління) Технологічно–природничий університет ім. Яна і Єнджея Снядецьких у Бидгощі, Бидгощ, Польща
СТЕФАН ДИРКА, доктор економічних наук, професор, Вища економічна школа, м. Катовіце, Польща, професор кафедри менеджменту і маркетингу. Міжнародний акредитор Міністерства науки і освіти Республіки Казахстан
ТОМАШ БЕРНАТ, професор, доктор наук, завідувач кафедри мікроекономіки, факультет економіки і менеджменту, Щецинський університет, Польща

Друковане періодичне видання «Формування ринкових відносин в Україні»
внесене в міжнародну базу даних періодичних видань:
ISSN 2522–1620

Key title: Formuvannâ rinkovih vidnosin v Ukraïni
Abbreviated key title: Form. rinkovih vidnosin Ukr.

Індексування і реферування: Україніка Наукова, Джерело

Міжнародні інформаційні та наукометричні бази даних: Google Scholar, Index Copernicus International (ICI), Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

Формування ринкових відносин в Україні, 2024. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ 22545–12445ГПР від 20.02.2017 року

© Державний науково–дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, 2024

entific and Practical Conference, October 4, 2024. Kyiv: KNUTD, 2024. P. 61–63.

8. Yakymenko–Tereshchenko, N. V. and Stashkevych, M. O. (2018). Human capital is the basis for ensuring the development of an enterprise. Market infrastructure. Issue 25. P. 530–535.

Дані про автора

Бірюков Євген Валентинович,

аспірант кафедри смарт–економіки, Київський національний університет технологій та дизайну
e–mail: biriukov.yv@knutd.edu.ua

Data about the author

Yevhen Biriukov,

Postgraduate of the Department of Smart–economics, Kyiv National University of Technologies and Design
e–mail: biriukov.yv@knutd.edu.ua

УДК 368

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15038736>

ПЛЕТЕНЕЦЬКА С. М.

Особливості впровадження інновацій на ринку страхування в умовах війни

Предметом дослідження є теоретичні та методичні основи, які розкривають механізм впровадження інноваційних підходів у роботі страховиків в умовах війни.

Метою дослідження є оцінка особливостей стану впровадження інновацій на ринку страхування в Україні в умовах війни та пошук шляхів підвищення ефективності роботи всіх учасників страхових відносин.

Методи дослідження. При написанні статті використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження економічних явищ і процесів, зокрема, наукової абстракції, порівняння, аналізу, синтезу, узагальнення тощо. Для аналізу стану страхового ринку України були використані законодавчі та нормативні акти України, статистичні дані Національного банку України, окрема аналітика страховиків.

Результати роботи. В статті досліджено основні показники роботи страхового ринку України за 2020–2024 роки. Це дало змогу виявити, що кількість страховиків постійно скорочується під впливом конкуренції та посилення регуляторних вимог з боку держави. Разом з тим, ключові показники функціонування ринку зростають. Визначено необхідність розробки страхових продуктів, які б покривали військові ризики та проаналізовано діяльність окремих страховиків, що адаптували діючі програми страхування до вимог часу. Обґрунтовано важливість впровадження інновацій в діяльності страховиків, що сприятиме підвищенню їх конкурентоспроможності, зниженню витрат та покращенню якості обслуговування клієнтів.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження мають практичні рекомендації та можуть бути застосовані як учасниками страхових відносин, так і закладами вищої освіти при викладанні фінансових дисциплін.

Висновки. Підсумки діяльності страхового ринку впродовж 2020–2024 років показали непросту ситуацію розвитку. Незважаючи на всі потенційні ризики для фінансової стабільності страхового ринку, встановлено, що українські страховики адаптують свою діяльність та вчасно реагують на зміни в регулюванні та займаються розробкою ідей з покриття воєнних ризиків. Доведено, що для забезпечення фінансової стабільності та підвищення ефективності співпраці всіх учасників страхових відносин важливим є вдосконалення діяльності страхового сектора та реалізація ефективної політики, зважаючи на необхідність підтримки страхової галузі у воєнний час. Запропоновано застосовувати інноваційні підходи, що передбачають систему дій та заходів, спрямованих на запобігання або пом'якшення негативних наслідків на роботу компанії. Обґрунтовано необхідність впровадження інноваційних підходів та цифрових технологій в діяльності страховиків, зокрема інтеграція з мобільними телефонами та додатками, використання Big Data, штучного інтелекту.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, ризики в умовах війни, інновації в страхуванні, Insurtech.

Features of the introduction of innovations in the insurance market during the war

The subject of the study is the theoretical and methodological foundations that reveal the mechanism for introducing innovative approaches in the work of insurers in wartime.

The purpose of the study is to assess the peculiarities of the state of innovation in the insurance market in Ukraine during the war and to find ways to improve the efficiency of all participants in insurance relations.

Research methods. When writing the article, general scientific and special methods of studying economic phenomena and processes, in particular, scientific abstraction, comparison, analysis, synthesis, generalization, etc., were used. To analyze the state of the insurance market of Ukraine, legislative and regulatory acts of Ukraine, statistical data of the National Bank of Ukraine, and separate analytics of insurers were used.

Results of work. The article studies the main indicators of the insurance market of Ukraine for 2020–2024. This made it possible to identify that the number of insurers is constantly decreasing under the influence of competition and increased regulatory requirements from the state. At the same time, the key indicators of the market functioning are growing. The need to develop insurance products that would cover war risks is determined and the activities of individual insurers that adapted the existing insurance programs to the requirements of the time are analyzed. The importance of introducing innovations in the activities of insurers, which will contribute to increasing their competitiveness, reducing costs and improving the quality of customer service, is substantiated.

Scope of application of results. The results of the study have practical recommendations and can be applied both by participants in insurance relations and by higher education institutions when teaching financial disciplines.

Conclusions. The results of the insurance market during 2020–2024 showed a difficult development situation. Despite all the potential risks to the financial stability of the insurance market, it has been established that Ukrainian insurers adapt their activities and respond in time to changes in regulation and develop ideas to cover war risks. It has been proved that in order to ensure financial stability and increase the efficiency of cooperation between all participants in insurance relations, it is important to improve the activities of the insurance sector and implement an effective policy, taking into account the need to support the insurance industry in wartime. It is proposed to apply innovative approaches that provide for a system of actions and measures aimed at preventing or mitigating negative consequences on the work of the company. The necessity of introducing innovative approaches and digital technologies in the activities of insurers, in particular, integration with mobile phones and applications, the use of Big Data, artificial intelligence, is substantiated.

Keywords: insurance, insurance market, risks in wartime, innovations in insurance, Insurtesh.

Постановка проблеми. У сучасних умовах багатогранності ризиків в період війни в Україні та пошуку клієнтами нових страхових продуктів, які б покривали воєнні ризики, ринок страхування потребує змін. Такі зміни повинні бути ініційовані як державою, так і всіма учасниками страхових відносин. Завдання, що стоять перед страховими компаніями можливо реалізувати лише на шляху інноваційного розвитку, який спрямований на отримання якісно нової цінності у сфері страхування, більш повну відповідність страхового продукту потребам страхувальників, розширення спектра ка-

налів збуту, загальних витрат на надання послуг, підвищення прибутковості страхових організацій та їхньої конкурентоспроможності. Впровадження інноваційних технологій у діяльність страховика є необхідною умовою його конкурентної діяльності на ринку. У цьому плані страховий ринок України перебуває лише на початковій точці шляху інноваційного розвитку, тому визначення його трендів, проблем і перспектив наразі є надзвичайно актуальним. Це вимагає аналізу сучасних тенденцій страхового ринку України та передового досвіду впровадження інноваційних технологій для

пошуку можливості їх імплементації у вітчизняний страховий простір.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженню особливостей функціонування страхового ринку України приділяють увагу чимало науковців та економістів–практиків. Останнім часом дослідження страхового ринку здійснювалися через призму впливу карантинних обмежень чи збройної агресії.

Н. Внукова проводить аналіз фінансових показників страхових компаній в умовах сучасності [2]. М. Тимчак, Т. Чізмар [4], М. Житар [6], С. Плетенецька [7]. оцінюють виклики, з якими зіштовхнулись страхові компанії та результати їх діяльності в умовах війни. І. Чуницька та Л. Богріновцева досліджують основні тенденції діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України після запровадження воєнного стану та визначають, на цій основі, перспективи діяльності страхових компаній у післявоєнний період [9].

М. Денисенко, О. Коргун [7].розкривають необхідність впровадження інновацій у страхову діяльність, О. Сосновська, І. Сіренька [8] висвітлюють інноваційні технології провідними учасниками ринку.

Водночас, розвиток сучасних подій та впровадження окремих елементів страхування воєнних ризиків у практичну діяльність страхових компаній визначають актуальність додаткового дослідження особливостей впровадження інноваційних підходів у функціонування страхового ринку України на сучасному етапі.

Мета статті полягає у вивченні актуальних тенденцій розвитку страхового ринку України в умовах війни та пошуку ефективних методів впровадження інноваційних підходів задля підвищення захисту інтересів усіх учасників страхових відносин.

Виклад основного матеріалу. Ринок страхування в Україні перебуває у процесі трансформації під впливом глобалізації, цифровізації, економічної нестабільності та викликів, спричинених війною.

Страховий ринок можна визначити як систему економічних відносин між різними учасниками: покупцями, продавцями, посередниками, страховиками та регуляторними органами. Ці відносини формуються через попит, пропозицію та ціноутворення на страхові продукти і послуги, які регулюються відповідними нормативно–правовими актами. Головним з яких є Закон України «Про страхування» [1]. Цей нормативний документ визначає порядок роботи всіх учасників страхових відносин.

Одним із ключових показників розвитку страхування є кількість страховиків, які надають страхові послуги. На страховому ринку України продовжують здійснювати діяльність дві групи страхових компаній: компанії, що спеціалізуються на страхуванні життя (СК life) та компанії, які спеціалізуються на ризикових видах страхування (СК non–life), чисельність яких поступово скорочується (таблиця 1).

Отже, дані таблиці 1 свідчать, що кількість страховиків на ринку за період дослідження постійно скорочується. На кінець 2020 року на ринку функціонувало 210 страхових компаній, 2023 р.– 101 компанія і на 1 жовтня 2024 року – лише 75. Зазначена динаміка насамперед викликана змінами у регуляторній політиці НБУ, який з 2020 року став основним державним органом, що здійснює державне регулювання небанківського сектору економіки. Було оновлено нормативи платоспроможності, надійності, ліквідності та прозорості в діяльності страхових компаній. І не всі гравці ринку змогли привести свої показники до встановлених нормативів. Також пандемія COVID–19 виявила вузькі місця через нездатність окремих страховиків швидко адаптуватися до певних обмежень та нових викликів у таких умовах. Як наслідок, регулятор позбавив частину страховиків ліцензій.

Ринок залишається домінованим ризиковими страховиками. Вони складають більшу част–

Таблиця 1. Кількість страхових компаній в Україні

Роки	СК страхування життя	СК ризикового страхування	Всього СК
2020	20	190	210
2021	13	142	155
2022	12	116	128
2023	12	89	101
2024 (9 місяців)	11	64	75

Джерело: побудовано автором за [10,11]

ку структури, що свідчить про популярність цього сегмента страхових послуг в Україні. Частка страховиків життя) залишається меншою, але демонструє поступове зростання в абсолютних показниках. Це може бути результатом збільшення попиту на страхування життя як довгострокового фінансового інструменту.

Відсоткове співвідношення між страховиками життя та ризиковими страховиками залишається відносно сталим протягом усього періоду. Хоча спостерігається деяке зростання в частці страхування життя, ризикові страховики продовжують домінувати.

У 2022 році через повномасштабне вторгнення відбулися зміни не лише в кількісній оцінці страховиків, а й в результатах їх роботи (таблиця 2).

Отже, попри зменшення кількості страховиків обсяг активів зростає із 64,9 млрд. грн. у 2020 році до 74,4 млрд. грн. у 2023 році, що становить 14,6%. Страхові резерви також зросли на 36,9% із 34,1 млрд. грн. до 46,7 млрд. грн. Щороку активи страховиків поступово зростають, що свідчить про зміцнення фінансової бази тих гравців, які залишаються на ринку. Також це може бути наслідком покращення управління ризиками, збільшення капіталізації компаній і зміцнення довіри клієнтів.

Однак на фоні зростання активів та резервів, обсяги страхових премій у 2022 році скоротилися порівняно із 2021 роком із 49,7 млрд. грн. до 39,6 млрд. грн., тобто на 25,8%. У 2023 році ринок певною мірою почав відновлюватися і обсяг страхових премій склав 47,0 млрд. грн. Сума страхових виплат у 2023 році збільшилася на 30,0% і становила 16,9 млрд. грн. Рівень страхових виплат у 2024 році (9 місяців) був найвищим і склав 40,88%, що є значно вищим від середнього показника по ринку за досліджуваний період.

Графічне зображення основних показників функціонування страхових компаній представлено на рисунку 1.

Страхування відіграє важливу роль у підтримці стабільності підприємницької діяльності, забезпечуючи економічну безпеку, запобігаючи значним фінансовим втратам і сприяючи загальному економічному розвитку в умовах війни. Проте, значним викликом залишається страхування від воєнних ризиків.

Отже, повномасштабне вторгнення та його наслідки як для економіки країни, так і для страховальників вимагає створення страховиками нових страхових продуктів, які направлені на покриття збитків та втрат від війни. Деякі страховики вже адаптували свої діючі страхові продукти під потреби клієнтів у період воєнного часу. Зокрема страхові компанії «ВУСО», «АРКС», «ТАС» першими почали пропонувати покриття від воєнних ризиків (таблиця 3). Є приклади і покриття воєнних ризиків у особистому страхуванні. Українським страховикам варто вивчити зарубіжний досвід такої діяльності та впроваджувати в практику вітчизняних страхових відносин. Також регулятор має виробити стратегію страхування воєнних ризиків, адже ця проблема потребувала державного врегулювання ще у 2014 року. Однак, не була реалізована. Таким чином, страховальники нині потребують нових страхових програм, які б враховували та покривали воєнні ризики.

Отже, проблема залишається не до кінця врегульованою та потребує взаємної співпраці держави, учасників страхового ринку та міжнародних організацій для вироблення дієвих механізмів страхування воєнних ризиків. Від активності в процесі розв'язання зазначеного питання усіх зацікавлених сторін залежить не тільки розвиток вітчизняного страхового ринку, а й можливість залучення інвестицій в економіку країни.

Разом із існуючими проблемами в страхуванні, постає важливе завдання впровадження в страхову практику інноваційних підходів щодо її організації. У таких умовах інновації у сфері страхування на-

Таблиця 2. Показники діяльності страхового ринку України, млрд. грн.

Роки	Активи	Резерви	Страхові премії	Страхові виплати	Рівень страхових виплат, %
2020	64,9	34,1	45,2	14,9	32,96
2021	64,2	36,5	49,7	18,0	36,22
2022	70,3	41,1	39,6	13,0	32,83
2023	74,4	46,7	47,0	16,9	35,95
2024 (9 місяців)	70,0	42,3	38,4	15,7	40,88

Джерело: побудовано автором за [10,11,15,16].

Рисунок 1. Показники розвитку страхового ринку України за 2020–2024 рр.

Джерело: побудовано автором за [10,11,15,16].

Таблиця 3. Особливості страхування воєнних ризиків страховиками в Україні

Страховик	Назва страхового продукту	Ризики, які покриваються та ліміт відшкодування	Ризики, які не покриваються
ВУСО	Каско патріот	пошкодження транспортного засобу осколками, ризик прильоту ракети, інших об'єктів, підлив на міні, прямий обстріл Від 400 тис. грн до 1,2 млн. грн.	прямий обстріл ядерних, біологічних, хімічних атак; повна загибель авто
АРКС	Бронезахист	влучення снарядів, мін, куль, обрушення будівель, наслідки пожежі, мінування територій до 4500 грн.	участь в активних бойових діях; територія на якій відбуваються воєнні дії, окупована, в оточенні
ТАС	Військовий автозахисник	воєнні дії через застосування зброї, в тому числі безпілотних літальних апаратів будь-яких типів та/або їх уламків, засобів протиповітряної оборони, та/або боеприпасів на території України до 3 млн. грн.	повна загибель авто

Джерело: сформовано автором на основі [12,13,14].

бувають особливої важливості для розвитку ринку та підвищення конкурентоспроможності компаній. У зв'язку з цим важливим є постійне вдосконалення якості страхових послуг, що неможливе без впровадження новітніх технологій.

Цифровізація та автоматизація бізнес-процесів, розвиток нових страхових продуктів та підвищення зручності для клієнтів є ключовими напрямками інновацій. Це дозволяє страховим компаніям підвищувати свою ефективність, знижувати витрати та розширювати пропозиції на

ринку. Враховуючи ці тенденції, важливо дослідити, які технологічні рішення можуть покращити страхові послуги в Україні та сприяти їх адаптації до глобальних змін. У цьому контексті інновації є основою для зміцнення ринкових позицій страховиків та забезпечення їх сталого розвитку.

Для підвищення ефективності страхових послуг в Україні можна застосувати ряд стратегій та інноваційних підходів, які допоможуть страховим компаніям стати більш конкурентоспроможними та зручними для споживачів (таблиця 4).

Таблиця 4. Ідеї інноваційних підходів у діяльності страховиків

№	Пропозиції (ідеї)	Вплив на ринок страхування
1.	Інтеграція з мобільними телефонами та додатками	Для страхувальників: придбання та управління страховими полісами; оформлення заявок на відшкодування збитків; персоналізація послуг; інтеграція з іншими мобільними додатками; зручність доступу та економія часу. Для страховиків: збільшення рівня продажів; зменшення рівня витрат; пришвидшення часу обробки інформації.
2.	Використання Big Data	Для страховиків: краща оцінка ризиків; персоналізація страхових продуктів; підвищення якості обслуговування клієнта; управління фінансовими ризиками; оптимізація процесів.
3.	Штучний інтелект (ШІ)	Для страховиків: 1. Автоматизація обробки заявок 2. Підвищення якості обслуговування; 3. Прогнозування та управління ризиками; 4. Персоналізація продуктів; 5. Зниження витрат.

Джерело: складено автором

Проаналізуємо детальніше вплив запропонованих заходів на підвищення ефективності страхових послуг:

1. Інтеграція з мобільними платформами та додатками.

Мобільні додатки можуть бути використані страховими компаніями для:

- Придбання та управління страховими полісами онлайн: Додатки дозволяють клієнтам купувати страхові продукти, управляти полісами та оновлювати їх через мобільні пристрої. Це значно знижує витрати на підтримку офісів і співробітників для продажу полісів.

- Оформлення заявок на відшкодування збитків: Страхувальники можуть за допомогою мобільного додатка швидко подавати заявки на відшкодування, додавати фото та документи, а також відслідковувати статус своєї заявки в реальному часі. Це значно покращує ефективність і пришвидшує процес виплат.

- Персоналізація послуг: Мобільні платформи можуть використовувати дані користувача для надання персоналізованих пропозицій, таких як індивідуальні тарифи, що зменшують ризики та покращують обслуговування клієнтів. Вони також можуть нагадувати користувачам про терміни закінчення дії полісів, продовження та можливі оновлення.

- Інтеграція з іншими мобільними технологіями: Мобільні додатки можуть бути інтегровані з іншими технологіями, такими як чат-боти для консультацій, використання штучного інтелекту для обробки запитів або навіть вбудованими інструментами для аналізу ризиків.

- Зручність доступу та збереження часу: Страхувальники можуть безпосередньо отримувати доступ до страхових послуг з будь-якого місця, що значно підвищує зручність і економить час, адже більше не потрібно відвідувати офіси компанії або працювати з паперовими документами.

Переваги інтеграції з мобільними додатками для страховиків:

- Покращення клієнтського досвіду завдяки більш зручному доступу до послуг.

- Збільшення рівня продажів завдяки більшому охопленню аудиторії, особливо серед молодих людей, які активно використовують мобільні пристрої.

- Зниження операційних витрат, оскільки більшість процесів буде автоматизовано.

- Покращення швидкості та ефективності обробки страхових заявок і виплат.

Інтеграція з мобільними додатками дозволяє страховим компаніям значно покращити взаємодію з клієнтами, зробити процес страхування більш доступним і швидким, а також скоротити

витрати, що робить бізнес більш ефективним у конкурентному середовищі.

2. Використання Big Data та аналізу великих даних у страхуванні — це одна з найбільш перспективних інноваційних стратегій, яка дозволяє страховим компаніям значно підвищити ефективність своїх послуг та знизити ризики.

Big Data означає використання великих обсягів даних, які можуть бути структурованими або неструктурованими, щоб виявити приховані закономірності, тенденції та асоціації, особливо в поведінці споживачів та ринку. Завдяки цьому страхові компанії можуть отримати більш точні прогнози, знижувати витрати та збільшувати ефективність обслуговування клієнтів.

Як використовувати Big Data у страхуванні:

1.Краща оцінка ризиків: Страхові компанії використовують аналіз великих даних для більш точного оцінювання ризиків, пов'язаних із конкретними клієнтами. Завдяки збору різних даних (наприклад, соціально-демографічних характеристик, історії покупок, поведінки в Інтернеті тощо) можна створювати моделі прогнозування й оцінювати ймовірність виникнення страхових випадків. Це дозволяє компаніям знижувати свої витрати на виплати.

2.Персоналізовані страхові продукти: З аналізом великих даних страховики можуть пропонувати персоналізовані страхові поліси, які враховують конкретні потреби клієнта. Наприклад, можна створити продукт, що буде адаптований до індивідуальних характеристик і поведінки клієнта, зокрема вартості страховки, умов покриття або бонусів. Це дозволяє залучити більше клієнтів та підвищити їх лояльність.

3.Покращення обслуговування клієнтів: Big Data дозволяє створити більш точні та ефективні стратегії обслуговування клієнтів. Наприклад, аналіз історії взаємодії з клієнтами дозволяє передбачити їхні потреби, і завдяки цьому пропонувати актуальні продукти або послуги в реальному часі.

4.Управління фінансовими ризиками: Використання великих даних дозволяє страховим компаніям краще управляти фінансовими ризиками та оптимізувати резерви. Залучення зовнішніх джерел даних, таких як економічні прогнози, може допомогти в оцінці майбутніх фінансових труднощів і вжити заходів на запобігання великим збиткам.

5.Оптимізація процесів: Big Data допомагає страховику покращити внутрішні процеси — від

автоматизації обробки заявок до зменшення часу на ухвалення рішень та виявлення шахрайства. Це знижує витрати на адміністрування та підвищує ефективність роботи компанії.

Переваги використання Big Data:

- Покращення точності прогнозів: Виявлення схожих шаблонів у даних дає змогу точніше прогнозувати майбутні події і ситуації.

- Персоналізація послуг: Дозволяє розробляти індивідуальні продукти, що підвищують лояльність клієнтів.

- Оптимізація витрат: Полегшує зниження витрат на розробку продуктів, управління ризиками та операційну діяльність.

- Покращення стратегії маркетингу: Знаходження нових ринкових можливостей через аналіз споживацьких уподобань та поведінки.

Виклики:

1.Захист персональних даних: Використання великих даних вимагає дотримання строгих норм захисту даних, щоб уникнути порушень конфіденційності клієнтів.

2.Незалежність від якості даних: Результати аналізу великих даних залежать від якості та коректності самих даних.

Таким чином, використання Big Data у страховій галузі дає змогу значно покращити не лише процеси оцінки ризиків та персоналізації послуг, а й оптимізувати витрати, що в свою чергу позитивно впливає на загальну ефективність і конкурентоспроможність страхових компаній.

3.Інвестиції в штучний інтелект (ШІ) та чат-боти — це стратегія, яка з кожним роком набуває популярності в різних сферах, зокрема у страхуванні. Впровадження ШІ в діяльність страховиків відкриває нові можливості для автоматизації процесів, покращення обслуговування клієнтів та оптимізації внутрішніх операцій. Ідея полягає в інвестуванні в технології ШІ, зокрема чат-боти, для покращення взаємодії зі споживачами, автоматизації страхових процесів і прийняття рішень, що дозволить суттєво підвищити ефективність і конкурентоспроможність страхової компанії.

Використання ШІ та чат-ботів у страхуванні:

1.Автоматизація обробки заявок: ШІ дозволяє значно скоротити час на обробку страхових заявок та здійснення платежів. Чат-боти можуть автоматично збирати необхідні дані від клієнтів і формувати запити для обробки, що пришвидшує процес укладання договорів.

2.Покращення обслуговування клієнтів: Використання чат-ботів для підтримки клієнтів 24/7 дозволяє надавати допомогу в реальному часі. Чат-боти можуть відповідати на стандартні запитання, допомагати в оформленні документів, надавати консультації щодо полісів, тим самим покращуючи досвід клієнтів і знижуючи навантаження на персонал.

3.Прогнозування та управління ризиками: ШІ здатний аналізувати великі обсяги даних для виявлення закономірностей і прогнозування ймовірності виникнення страхових випадків. Це дозволяє страховикам пропонувати більш точні і персоналізовані страхові продукти, а також оптимізувати резерви і управляти ризиками на основі точних аналітичних даних.

4.Персоналізація продуктів: Чат-боти та ШІ дозволяють збирати дані про клієнтів та їхні потреби, на основі чого можна створювати індивідуальні пропозиції. Збір інформації з різних каналів допомагає краще розуміти потреби клієнта і адаптувати страхові послуги відповідно до цих вимог.

5.Зниження витрат: Впровадження технологій ШІ та чат-ботів дозволяє страховикам зменшити витрати на обробку даних, управління полісами, прийняття рішень та підтримку клієнтів. Це дозволяє скоротити чисельність персоналу для виконання рутинних задач і знизити операційні витрати.

Переваги використання ШІ та чат-ботів:

- Швидкість та ефективність: Автоматизація процесів забезпечує швидке надання послуг та знижує ймовірність помилок.

- Краще обслуговування: Клієнти отримують допомогу в будь-який час, що підвищує їхню задоволеність і лояльність.

- Зниження витрат: За допомогою чат-ботів можна зменшити витрати на персонал і операційну діяльність.

- Прогнозування та оптимізація: Використання великих даних і ШІ для аналізу трендів і ризиків дозволяє забезпечити більш точну оцінку ймовірних подій і зменшити фінансові ризики.

Виклики:

- Технічні проблеми: Впровадження технологій ШІ вимагає значних інвестицій у розробку та підтримку інфраструктури.

- Захист персональних даних: Важливо забезпечити належний рівень захисту інформації, яку збирають чат-боти та системи ШІ, щоб уникнути порушень конфіденційності.

- Залежність від даних: Якість прогнозів і персоналізованих пропозицій залежить від наявності точних і повних даних.

Інвестування в ШІ та чат-боти в страховій галузі дозволяє не лише автоматизувати процеси, але й значно покращити взаємодію з клієнтами та ефективність роботи компанії в цілому. Це стратегія, яка допоможе страховикам не лише знижувати витрати, але й покращувати досвід споживачів, підвищуючи свою конкурентоспроможність на ринку.

Висновки

В результаті проведеного дослідження виявлено, що страховий ринок є важливою ланкою фінансової системи, який через реалізацію специфічних продуктів здатен забезпечувати безпеку суб'єктів господарювання, громадян та державу. За останній період спостерігається скорочення основних учасників – страховиків, проте навіть в такій кризовій ситуації страхові компанії демонструють зростання ключових економічних показників та отримують прибутки, продовжуючи безперервно надавати послуги клієнтам.

Встановлено, що на вітчизняному страховому ринку з'являються страхові продукти, які покривають частину воєнних ризиків, що носить вирішальний характер у складних умовах війни. Тому страховики мають швидко реагувати на запити ринку і пропонувати покриття таких ризиків. Однак вирішувати таку проблему потрібно в комплексі за участі не лише активних учасників ринку, а й регулятора та міжнародного страхового співтовариства.

Обґрунтовано необхідність впровадження інноваційних заходів у роботі страховиків, таких як розробка мобільних додатків, використання Big Data, штучного інтелекту, тощо. Отже, трансформація страхових відносин в умовах війни та розвитку цифрової економіки потребує розробки нових страхових продуктів, які б покривали воєнні ризики та сприяє розширенню електронного страхування, інтернет-каналів продажів, впровадженню цифрових технологій у бізнес-процеси страхової діяльності. Створення нових страхових продуктів з ефективним впровадженням цифрових технологій дозволять конкурувати зі світовими інноваційними технологіями, що забезпечують інформаційну безпеку на глобальному просторі.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про страхування» № 1909–IX <https://zakon.rada.gov.ua/go/1909-20>
2. Внукова Н. М. Оцінка фінансового потенціалу страхових компаній. Страховий ринок України у світлі євроінтеграції: новітні виклики та тренди: збірник матеріалів VI Міжнар. наук.–пр. конф. (м. Київ, 23 березня Випуск # 60). Економіка та суспільство. Фінанси, банківська справа та страхування. Київ : КНЕУ, 2023. С. 13–14. URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/document/23472>
3. Петрук О.М. Антикризове фінансове управління страховими компаніями. Ефективна економіка. 2023. № 4. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/37225>
4. Тимчак М., Чізмар Т. Виклики функціонування страхового ринку України в умовах воєнного часу. Трансформація національної моделі фінансово–кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково–практичної конференції. (м. Ужгород, 1 грудня 2023 р.). Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2023. С. 257–258. URL: <http://surl.li/qxjdv>
5. Денисенко М. П., Коргун О.П. Інновації на страховому ринку України. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 21. С. 79–82.
6. Житар М. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2024. № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-24>
7. Поліщук Л.В., Плетенецька С.М. // Modern research in world science: proceedings of the 9th International scientific and practical conference (November 28–30, 2022)/ Ed. M.L. Komarytsky. Lviv: SPC «Sci-conf.com.ua», 2022. – Pp.1671–1678. <https://dspace.krok.edu.ua/handle/krok/5038>
8. Сосновська О. О., Сіренка І. І. Тенденції інноваційного розвитку страхових компаній в Україні. Європейський науковий журнал Економічних та фінансових інновацій. 2021. Т. 2. № 8. С. 20–30. DOI: <https://doi.org/10.32750/2021-0202>
9. Чуницька І. І., Богріновцева Л. М. Особливості діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України в умовах воєнного стану. Інфраструктура ринку. 2023. Вип. 71. С. 251–258. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/71_2023/46.pdf
10. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/>
11. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Insurance_companies_2024-10-01.xlsx
12. Страхова компанія ВУСО : офіційний вебсайт. URL: <https://vuso.ua/>

13. Страхова компанія ARX: офіційний вебсайт. URL: <https://arx.com.ua/>
14. Страхова компанія ТАС: офіційний вебсайт. URL: <https://taslife.com.ua/>
15. Показники діяльності страхових компаній [Електронний ресурс] / Національний банк України. — Режим доступу : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#6>
16. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/stat>

References:

1. Zakon Ukrainy «Pro strakhuvannia» № 1909–IX <https://zakon.rada.gov.ua/go/1909-20>
2. Vnukova N. M. (2023). Otsinka finansovoho potentsialu strakhovykh kompanii. Strakhovyi rynok Ukrainy u svitli yevrointehratsii: novitni vyklyky ta trendy: zbiryk materialiv VI Mizhnar. nauk.–pr. konf. (m. Kyiv, 23 bereznia Vypusk # 60). Ekonomika ta suspilstvo. Finansy, bankivska sprava ta strakhuvannia. Kyiv : KNEU, S. 13–14. URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/document/23472>
3. Petruk O.M. (2023). Antykryzove finansove upravlinnia strakhovymy kompaniiamy. Efektyvna ekonomika. № 4. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/37225>
4. Tymchak M., Chizmar T. (2023) Vyklyky funktsionuvannia strakhovoho rynku Ukrainy v umovakh voiennoho chasu. Transformatsiia natsionalnoi modeli finansovo–kredytnykh vidnosyn: vyklyky hlobalizatsii ta rehionalni aspekty: zbiryk materialiv VIII Vseukrainskoi naukovy–praktychnoi konferentsii. (m. Uzhhorod, 1 hrudnia 2023 r.). Uzhhorod : DVNZ «UzhNU», S. 257–258. URL: <http://surl.li/qxjdv>
5. Denysenko M. P., Korhun O.P. (2015) Innovatsii na strakhovomu rynku Ukrainy. Investytsii: praktyka ta dosvid. № 21. S. 79–82.
6. Zhytar M. (2024). Tendentsii rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Ekonomika ta suspilstvo. № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-24>
7. Polishchuk L.V., Pletenetska S.M. (2022) // Modern research in world science: proceedings of the 9th International scientific and practical conference (November 28–30, 2022)/ Ed. M.L. Komarytsky. Lviv: SPC «Sci-conf.com.ua», Pp.1671–1678. <https://dspace.krok.edu.ua/handle/krok/5038>
8. Sosnovska O. O., Sirenka I. I. (2021). Tendentsii innovatsiinoho rozvytku strakhovykh kompanii v Ukraini. Yevropeyskyi naukovyi zhurnal Ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii. T. 2. № 8. S. 20–30. DOI: <https://doi.org/10.32750/2021-0202>
9. Chunyaitska I. I., Bohrinovtseva L. M. (2023). Osoblyvosti diialnosti strakhovykh kompanii na finansovomu

rynku Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Infrastruktura rynku. Vyp. 71. S. 251–258. URL: http://www.mar- ket-infr.od.ua/journals/2023/71_2023/46.pdf

10. Ofitsiyni sait NBU. URL: <https://bank.gov.ua/>

11. Nahliadova statystyka. Natsionalnyi bank Ukrainy. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Insurance_companies_2024-10-01.xlsx

12. Strakhova kompaniia VUSO : ofitsiyni vebсайт. URL: <https://vuso.ua/>

13. Strakhova kompaniia ARX: ofitsiyni vebсайт. URL: <https://arx.com.ua/>

14. Strakhova kompaniia TAS: ofitsiyni vebсайт. URL: <https://taslife.com.ua/>

15. Pokaznyky diialnosti strakhovykh kompanii [Elektronnyi resurs] / Natsionalnyi bank Ukrainy. — Rezhym dostupu : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#6>

16. Statystyka strakhovoho rynku Ukrainy. URL: <https://forinsurer.com/stat>

Дані про автора

Плетенецька Світлана Михайлівна,

доцент кафедри економіки та фінансів, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», к. е. н, доцент
ORCID ID:0000-0002-2695-0712
e-mail: SvitlanaPM@krok.edu.ua

Data about the author

Svitlana Pletenetska,

Associate Professor of the Department of Economics and Finance KROK University, PhD in Economics, Associate Professor
ORCID ID:0000-0002-2695-0712
e-mail: SvitlanaPM@krok.edu.ua

УДК 338.242:658.16:330

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15038785>

ВОЛКОВ Б. Г.

Санаційні заходи для промислових підприємств у сфері забезпечення інноваційного розвитку та конкурентоспроможності в умовах турбулентності

Предметом дослідження є теоретичні й методичні аспекти санаційних заходів для промислових підприємств в контексті забезпечення інноваційного розвитку та конкурентоспроможності в умовах турбулентності.

Метою дослідження є аналіз основних санаційних заходів, інструментів та чинників впливу у сфері забезпечення інноваційного розвитку та конкурентоспроможності промислових підприємств в умовах турбулентності.

Методи дослідження. В статті було використано методи аналізу та синтезу, узагальнення та класифікації, факторний аналіз, табличний і графічний методи.

Результати роботи. Встановлено, що забезпечення інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємств є критично важливим для їх стійкості, адаптивності та довгострокового функціонування. Визначено, що санаційні заходи, які спрямовані на модернізацію виробничих процесів, оптимізацію управління та впровадження інновацій, дозволяють промисловим підприємствам подолати кризові явища та створити умови для подальшого розвитку. Доведено, що ефективна санація підприємств є важливим інструментом для забезпечення їх життєздатності, сталого розвитку та здатності до інноваційного оновлення. Визначено санацію як систему заходів, спрямованих на відновлення фінансово-економічної стабільності підприємства, запобігання банкрутству, оптимізацію управлінських, виробничих і маркетингових процесів, яка охоплює комплекс заходів, спрямованих на відновлення платоспроможності, усунення фінансових проблем і забезпечення стабільного функціонування підприємства в умовах зростаючих викликів зовнішнього та внутрішнього середовища. В результаті встановлено, що інноваційний розвиток та конкурентоспроможність є синергічно пов'язаними, ключовими елементами для забезпечення санації промислових підприємств, оскільки саме впровадження новітніх технологій, методів управління та виробничих підходів дозволяє вийти на якісно новий рівень конкурентоспроможності. Інноваційний розвиток спрямований на впровадження нових ідей, технологій і бізнес-моделей для досягнення стратегічних цілей підприємств. У процесі санації промислових підприємств інновації стають фун-

ЗМІСТ

Макроекономічні аспекти сучасної економіки

МОЛНАР О. С., БРЕНЗОВИЧ О. І., ІЛИНИЧ І. Й. Основні моделі національних економічних систем	5
ПУЗИРЬОВА П. В. Ключові чинники впливу на бюджетну політику України у сфері забезпечення економічної безпеки держави в умовах цифровізації та сталого розвитку	9
КОРОВЧЕНКО В. В. Економічні заходи держави щодо підтримки підприємництва в умовах пандемії	19

Інноваційно-інвестиційна політика

СОЛОВІЙ С. Б., КУШНІР Л. П., ВІВЧАРУК О. М., МАРЦИНОВСЬКИЙ В. В. Формування інвестиційної стратегії туристичних бізнес-структур	33
ГОВОРУХА Д. В. Інституційна підтримка та стимулювання інноваційного розвитку будівельної галузі України	41
БІРЮКОВ Є. В. Концептуальні підходи до інноваційного розвитку людського потенціалу малого і середнього бізнесу	50
ПЛЕТЕНЕЦЬКА С. М. Особливості впровадження інновацій на ринку страхування в умовах війни	58
ВОЛКОВ Б. Г. Санаційні заходи для промислових підприємств у сфері забезпечення інноваційного розвитку та конкурентоспроможності в умовах турбулентності	67

Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності

ВАСИЛЬЧАК С. В., ЮРКІВ Н. Я., ЖИДЯК О. Р., ДУБИНА М. П. Формування контролю за переміщенням товарів подвійного використання: методи, проблеми та безпекові виклики	76
ВЛАСЕНКО В. А. Комплексний підхід до впровадження ефективної системи та механізму управління економічною безпекою на підприємствах у період відродження національної економіки	84
КАЛІНІН О. В., МОСІЙЧУК Т. К. Управління ризиками в аграрних підприємствах	94
ОРЕЛ А. М. Двосторонній процес маркетингових комунікацій підприємств	102
ШУР І. М. Ключові напрями екологізації підприємництва в умовах трансформації економіки	109
ЧУПРИНА Ю. А., МАТВЕЇВ В. В., ШЛАПАК О. Г., ПОЛЗІКОВ М. О. Економіко-математична формалізація підготовки та проведення сутнісних змін операційних систем будівельних підприємств	119
ЗАМКОВА І. В., СМУТОК В. І., ВЕРХОВОДОВ О. С., БАБЮК С. Н., ЗДІР О. А., Облік речового майна військових частин Збройних Сил України в особливий період	134
ЗОРЕНКО І. А., ОСТЕЦЬКА Т. Л. Зростання біржового ф'ючерсу на какао та його вплив на виробництво кондитерських виробів в Україні	141
ВЕРГУН М. О., ВЕРГУН А. М. Активізація трансферу технологій в академічному підприємстві	146
НЕСТЕРЧУК В. Ю. Стратегія розвитку та модернізації переробної промисловості	156
КАПУСТІН О. О. Оцінка та підвищення ефективності менеджменту виробничого потенціалу інноваційно активних підприємств	165

Розвиток регіональної економіки

ГЕРЗАНИЧ В. М., БУЛЕЦА Н. В., КУШНІР Ю. Б. Регіональна сільська економіка як прерогатива розвитку інформаційних технологій	179
ГОНЧАР В. В., ГУМЕННА О. В. Управління ризиками будівельного девелопера в контексті сталого розвитку	183

Соціально-трудові проблеми

ДІДИК О. С. Стратегічні напрями формування соціально-економічних цінностей в контексті післявоєнної економіки України	192
ПУЗИРЬОВА П. В., ПОКАЛЬЧУК О. К. Роль страхових компаній як стратегічного партнера у розвитку недержавного пенсійного забезпечення	204
МОШУРОВСЬКИЙ О. В. Банківське іпотечне кредитування: бар'єри та шляхи розвитку	213
ШАЦЬКА З. Я. Перспективи та виклики переходу до системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні в умовах післявоєнного відновлення	222

Рецензії, коментарі, відгуки

РЕЦЕНЗІЯ на монографію «Фіскальна ресурсогеологія», автор к.е.н., с.н.с. Бодюк Адам Васильович	231
--	-----